Ännu en känd skogskarl lämnar Uddeholmsbolaget Harry Rülcker i pension

EKSHÄRAD (VF). De gamla kända skogskarlarna i Uddeholm gör upphrott en efter en. Förra året gick skogschefen Sven G. Ekman i pension och den 15 juli i år är det jägmästare Harry Rülckers tur. Liksom Sven G. Ekman har Harry Rülcker varit med om en dynamisk tid i de uddeholmska skogarna. Den första experimentbyn var han och Ekman med om att bygga upp. Det är den bekanta finnbyn Brunnberget i Ekshärad, som det endast fanns två människor kvar i 1946. Brunnbergsexperimentet visade att det gick att få strömmen att vända mot skogen i stället för ifrån den. Illa låg den avfolkade byn till och hade knappast några vägförbindelser.

De båda "parhästarna" med den speciella klockarkärleken till den avfolkade finnbyn i det ödsliga nordvästra hörnet av Ekshärad, där det fanns 8.000 hektar skogsmark att sköta, lyckades över förväntan. Ett par byggnader reparerades och en skogsstation byggdes för tillfällig arbetskraft. Snart byggdes nya bostäder, byn fick en skola, en affär och en samlingslokal. Vägar hade ställts i ordning och byn fick eget vatten- och avloppsverk.

I slutet av 1950-talet kunde det anses att den tidigare öde och avfolkade finnbyn var färdigbyggd. Den har många gånger visats upp som ett föredöme och hur man kan ordna det trivsamt på skogen. Människorna hade återvänt dit — en fast skogsarbetarstam som fann sig väl tillrätta.

SKÖTEBARN

Brunnberget har varit ett av Harry Rülckers speciella skötebarn och han har som chef i Tönnets revir satsat hårt på att skapa trivsel och trevnad. Han stod "fadder" då idrottsplatsen byggdes i Brunnberg och han har gett ett verksamt stöd åt Finnmarkens IF varje gång det varit fråga om att arrangera det numera traditionella Finnmarksloppet. Det senaste Finnmarksloppet var det sista som den populäre revirchefen i Tönnet fick vara med om som revirchef. — Då förärades han också en stilig pokal med inskription för sina insatser till idrottens och skidsportens fromma.

1,5 MILJONER

Sammanlagt investerades cirka 1,5 miljoner kronor i Brunnbergets utbyggnad och modernisering. Beloppet beräknades ge ett utbyte för 30—40 år framåt i tiden. Hur det går med den saken återstår att se. Motoriseringen och mekaniseringen som kommer med stormsteg i skogen kan betyda helt andra resultat.

Det har skett en hel del i det skogrika Tönnets revir under den rülckerska eran. Mekaniseringen har kommit undan för undan och metoderna förbättrats år efter år. I början hade jägmästare Rülcker omkring 250 huggare och ett 100-tals bästkörare. Nu är huggarantalet omkring 100 — men de hugger lika mycket som de 250.

GOTT HANDLAG

Tönnets revir är inget litet revir med sina 2.300 hektar skogsmark och en årlig avverkning på cirka 75.000 fastkubikmeter. Det har många gånger, inte minst under perioder då det varit svårt med arbetskraft i skogen, ställt stora krav på revirchefen som emellertid haft ett sällsynt gott handlag med folk och alltid kunnat reda ut de mest besvärliga situationer.

Man kommer att sakna Harry Rülcker i ekshäradsskogarna. Se den jägarn ha då gått åt tal mä', är det allmänna omdömet. Och Harry Rülcker har som sagt inte haft svårt för att tala och komma överens med vem som helst.

Själv har han varit med om lite av varje sedan ungdomen. Skogen har han alltid haft i blodet — liksom humorn (han är inte jösshäring för ro skull). Långt innan han gick in vid skogshögskolan hade han "härjat" i de värmländska skogarna. Färdig jägmästare blev han 1924. Det var inte så särskilt gott om jägmästartjänster på den tiden, men det blev en del kortare påhugg bl.a. vid Brunsbergs bruk på olika håll i Dalarna o.s.v.

PLATSCHEF

På 30-talet var Harry Rülcker något för en jägmästare säpass originellt som kamrer och platschef på Glava glasbruk (det hörde förstås både sågverk och skogar till glasbruket). Innan glasbruksdöden stannade hjulen vid Glava bar det av till Vikmanshyttebruks AB med placering på Ulfshyttan till 1951, då det på nytt blev återförening med Värmland och chefskap på Tönnets revir.

Nu är det som sagt uppbrottsdags från den gamla fina jägmästargården i Tönnet. Skogskarlen Harry Rülcker flyttar från skogen till havet. Det är inte utan ett visst vemod som makarna Rülcker lämnar Ekshärad.

L.D.

VF alltid aktuell

1969

Han ”lägger puzzel” med morfars far — Samuel Owen

□ 75-årige jägmästaren Harry Rülcker i Mönsterås i Småland är ivrigt sysselsatt med att forska fram uppgifter om sin morfars far. Denne var en till den grad klurig person att han lyckades driva en båt med propeller åtskilliga år innan John Ericson var färdig med sin uppfinning. Den remarkabla farkosten, Wich of Stockholm — Stockholmshäxan — vållade av naturliga skäl stor uppståndelse då den gick ut på sin jungfrufärd. Detta hände 1816.

Uppfinnargeniet ifråga var Samuel Owen, kallad det svenska ångfartygets fader. I dagarna finns det speciell anledning att minnas honom. Den 12 maj är det nämligen 200 år sedan han föddes. Postverket har förresten redan hunnit hedra honom med ett jubileumsfrimärke.

Sin huvudsakliga livsgärning utförde Samuel Owen i Stockholm, men det finns en mera okänd parentes i hans liv. Med sin propeller experimenterade han några år vid Häste, ett litet järnbruk utanför Norberg i Bergslagen, och var även rådgivare åt Utfshyttan, som i slutet på 1930-talet blev dotterbolag till Wikmanshytte bruk.

Det är en händelse som ser ut som en tanke att den sentide ättlingen i Småland, Harry Rülcker, då han tjänstgjorde som jägmästare i de mellansvenska bruksbygderna kom på att Samuel Owen satt spår efter sig även i dessa trakter. Det bekräftar bl.a. gamla handlingar i väl bevarade bruksarkiv.

Harry Rülcker har med hjälp av andra källor och muntlig tradition samlat ett material som bidrar till en mera nyansrikt porträtt av Samuel Owen. Av de många pusselbitarna fogas ett märkligt levnadsöde.

Samuel Owen var född i en liten by i Shropshire i England. Han började försörja sig som färgherde och var en tid också snickare innan han tog chansen att förverkliga sin pojkdröm i ett faktori intill

Harry Rülcker kan tagit fram en del Owen-minnen bl.a. porträttet och en grafik av det Owenska huset vid Hammarbygatan i Stockholm.

Harry som släktforskare

Under alla år brevväxlar Harry flitigt med sin broder Allan .De är mycket intresserade av ***släkten Rülckers*** öden och äventyr .

Den första släktförteckningen.

Förord .- "Till minnet av Carl Eduard och Walburga Rülcker utgives denna lilla släktförteckning, som härmed överlämnas med varm hand till deras barn, barnbarn och barnbarns barn . - Det är min förhoppning att denna lilla förteckning skall göra sitt till för att vidmakthålla och befordra släktkänslan och sammanhållningen inom släkten.".

*Ulfshyttan i november **1941*** *Harry Rülcker*

Den andra släktförteckningen

Förord, - "Som synes är det snart 28 år sedan det första släktregistret kom ut. Det har givetvis hänt mycket sedan dess. Sålunda finns i dag ingen kvar av den första generationen, och den andra har börjat tunnas ut. Men vi kunna glädja oss åt en hygglig tillväxt och ha nu fått en fjärde generation.

Vad veta våra unga vänner om de äldsta i vår släkt och hur de levde i den lilla köpingen Arvika ? Min bror Allan har i sina "Minnesanteckningar" frammanat bilden av Carl Eduard och Walburga Rülcker och har välvilligt ställt sitt material tillmitt förfogande, ur vilket jag tacksamt plockat ut det väsentligaste. Det återfinnes efter Kort historik och kallas Farfar och Farmor.

År 1869, för 100 år sedan , föddes min far Eduard Julius Rülcker , bryggeribolagets förste disponent, och till hugfästandet av hans minne ber jag nu att få överlämna denna lilla sammanställning över släkten. "

*Mönsterås i april **1969*** *Harry Rülcker*

Samuel Owen.

Harry arbetar i många år med att sammanställa en levnadsbeskrivning över Samuel Owen , " Svenska ångbåtsindustriens fader "och med att göra ett utdrag ur Owenska släktregistret. Detta omfattande arbete blir färdigt ***1970.***

Samuel Owen var i sett tredje äktenskap gift med Lisette Strindberg. De fick nio barn, däribland Edward ,född 1827 som gifte sig 1860 med Mathilda Zettervall. I detta äktenskap föddes ***Agnes Owen,*** 1872. Agnes blev tidigt föräldrarlös och uppfostrades hos sin halvkusin Emma Serrander i Arvika, som var gift med Robert Silfversvan.

Agnes gifte sig 1895 med bryggmästaren Eduard Rülcker i Arvika
I detta äktenskap föds ***Allan*** 1896, ***Harry*** 1899 och ***Greta*** 1902.

Samuel Owen var således morfars far till Allan, Harry och Greta.

Samuel Owen

(1774 - 1854)

" Svenska ångbåtsindustrins fader "

Samuel Owen föddes 1774 i byn Norton i provinsen Shropshire cirka 6 mil nordväst om Birmingham i sydvästra England. Hans föräldrar hade ett stort lantbruk. Samuel fick tidigt hjälpa till på gården. Arbetade även som timmerman och snickare. Han kom sedan till ett stort gjuteri utanför Birmingham som byggde ångmaskiner, där arbetade han i 4 år. Fick därefter anställning hos Morny och Wood i Yorkshire, den bästa ångmaskinsfabrikanten i England.

Samuel Owen gifte sig med Ann Toft 1796. De fick tillsammans 6 barn. Men när Samuel senare flyttade till Sverige ville hustrun icke följa med.

År 1804 var det svenska kanslirådet, Edelcrantz i England för att studera bl.a. järnmanufaktur. Det var han som anlade den omtalade eldkvarnen på Kungsholmen . I England inköpte han 4 ångmaskiner,sådana fanns icke tidigare i Sverige. Samuel Owen övertalades att följa med till Sverige för att hjälpa till med uppmonteringen. Den 4 maj 1804 landsteg så Samuel Owen för första gången i Göteborg och Sverige. 1806 arbetade Samuel på ett gjuteri vid Liljeholmsviken och konstruerade där Sveriges första valsverk för tunnplåt till Eskilstuna.

1809 startade S Owen ett eget faktori på Kungsholmen, Sveriges första mekaniska fabrik som han drev i 30 år. Här byggde han upp en stor mekanisk verkstad som han försåg med maskiner av egen tillverkning, det var svarvar, valsverk, borrmaskiner, pressar m.m. Owen fick själv också utbilda sina verkstadsarbetare. En mängd ångmaskiner tillverkades. En mycket populär produkt var också tröskverk.

1810 följde S Owen med en kollega upp till Bergslagen, till Nyhyttans bruk utanför Norberg, cirka 2 mil söder om Hedemora. Owen lärde nu känna dessa trakter och bosatte sig där en tid och ägnade sig åt att utveckla sina ideer.

I Hedemora blev S Owen bekant med borgmästare Swedell och blev bekant med en dotter i huset, Brita Carolina. De gifte sig 1817, och fick två barn, varav ett dock dog mycket tidigt. Brita insjuknade och dog tidigt, 1821.

Owens mekaniska verkstad i Stockholm gick bra, och Owen ägnade sig nu alltmer åt att utveckla maskindrivna fartyg. Den första ångbåten - Wich of Stockholm- Stockholmshäxan- blev färdig 1816 och drevs med en sorts propeller, mer än 20 år före John Ericssons patent !

Den första ångbåten för passagerartrafik var " Amphitrite " (uppkallad efter havsguden Poseidons maka), det var en hjulångare som även var försedd med hjälpsegel. Den kunde ta upp till 180 passagerare. Premiärturen gick från Stockholm via Västerås och Strängnäs till Uppsala i september 1818. Det var ***Sveriges första ångbåt som gick i reguljär trafik*** . Ångpannan eldades med ved, en stor del av däcket var upplagsplats för all ved. Färdas med båt var på den tiden ett mycket behagligare sätt att resa än att färdas på knaggliga och mycket dåliga vägar.

Samuel Owen var alltså den som startade ångbåtstrafiken på Mälaren och i skärgården. Den levde kvar ända fram till 1930-talet då landsvägarna och järnvägarna alltmer tog över. På senare tid har dock båttrafiken levt upp igen.

Kajen på Riddarholmen var den första platsen för huvudstadens ångbåtstrafik. 1826 fanns totalt 5 ångbåtar, samtliga ägdes helt eller delvis av S Owen :

" Josephine " på 50 hästkrafter, för 600 personer, till Strängnäs, Västerås, Arboga
" Stockholm" på 50 hästkrafter, för 300 personer, " " "
" Upsala " ,på 16 " , 200 , till Upsala
" Yngve Frey " 22 " , 300 , till Strängnäs, Västerås, Arboga
" Föreningen " 44 " 350 , till Karlskrona (det tog en vecka)

Ångbåtstrafiken var en ekonomiskt mycket god affär för Owen. Han tillverkade 30 ångfartyg på sitt varv under de närmaste decennierna. Samuel Owen konstruerade också de första svenska fartygen i järn, som till varvsarbetarnas häpnad faktiskt flöt riktigt bra.

En av ångfartygens kommissionärer i Stockholm var stadsmajoren Strindberg, vars dotter Elisabeth "Lisette" gifte sig med Owen 1822. De fick nio barn. Däribland Edward Owen (född 1827), blivande pappa till Agnes Owen (född 1872), Harry Rulckers mamma.

Denne major Strindberg blev sedermera farfar till August Strindberg (1849 - 1912) och Lisette blev faster till Strindberg.

Owen konstruerade också och byggde en pumpångmaskin för Höganäs stenkolsgruvor, 1832, den var i drift till 1903 och är nu nu medelpunkten i Tekniska Museets stora maskinhall, vår äldsta bevarade ångmaskin.

Samuel Owen var verksam inom en mängd skiftande områden. I hans verkstad tillverkades t.ex. flyttbara tröskverk, kvarnar, pumpar och en mängd olika maskiner. Han tillverkade Sveriges första järnbro, även kanoner. Han sysslade med det mesta, han var ett tekniskt geni !

Men hans ekonomiska kunnande var inte lika gott. Hans oerhörda experimentlusta blev dyrbar. Det hela slutade med ekonomisk ruin.

Han bodde sista åren i Stockholm och dog 1854, nära 80 år gammal. Han ligger begravd på Norra Kyrkogården.

Han var medlem av Kungl. Vetenskapsakademien och riddare av Kungl. Vasaorden. På Kungsholmen, strax intill Stadshuset ligger Owens gränd och minner om hans verksamhet i dessa trakter.

Hans hustru, Lisette, dog 1880 och var således änka i 26 år och hade det ekonomiskt besvärligt. August Strindberg har i " Tjänstekvinnans son " givit en bild av sin faster Lisette.

" Hon var änka efter en berömd engelsk uppfinnare och fabriksägare som slutat som ruin. Hon hade pension, på vilken hon levde med två döttrar med fin uppfostran. Hon var klädd i spetsmössa och kysstes på hand.- Hennes rum buro spår av förgången lyx och talrika och förmögna vänner.- den avlidne mannens byst, klädd i Vetenskapsakademiens frack med Vasaorden . Faster drack the och läste engelska böcker.".

Harry Rulcker utförde , som pensionär, på 1970- talet ett omfattande arbete för att få fram uppgifter om sin morfars far, Samuel Owen, som föddes den 12 maj 1774. Föreliggande uppgifter är till stor del hämtade från Harrys släktforskning.